

صیبح‌ها که وارد کلاس می‌شند، نگاه‌های خسته و بی‌رقم بچه‌ها ذهنش را در گیر می‌کُرد. بر خسی سرش را را روی میز گذاشته بودند، بعضی دیگر بی‌حوصله مداد را روی کاغذ می‌کشیدند.فضایی سرد و بی‌جان، دور از هر آنچه مدرسه باید باشد. قریباً حکیمی، معلم پایه سوم ابتدایی، نمی‌توانست با این رویه کنار بیاید. دلش می‌خواست مدرسه، برای بچه‌ها جایی باشد برای تجربه، کشف و زندگی، نه جایی برای اجبار و روزمرگی. برای همین تصمیمش را گرفت، اینکه اگر بچه‌ها با کلاس درس ارتباط نمی‌گیرند، باید کلاس را به دنیای آنها نزدیک‌تر کند؛ دنیایی سرشار از بازی، تحرک و شادابی. حالا بعد از تصمیم او، کلاسی پر از جنب‌وجوش شده؛ صدای خنده، صدای فکر کردن و صدای بازی از آن شنیده می‌شود. دیگر بچه‌ها داوطلب می‌شوند، با هم مشورت می‌کنند و حتی خودشان دست به کار می‌شوند و بازی‌های تازه برای یادگیری می‌سازند. این مسیر آسان نبود؛ شروغش با تردید همراه بود و حتی نگاه‌ای انتقادی و مقاومت‌ها در برابرش کم نبودند، اما حالا به همه ثابت‌شده که این روش یادگیری و آموزش همراه با بازی، بهترین و کارا ترین روش ممکن است. قریباً حکیمی که مدرک ارشد روانشناسی تربیتی دارد و ساکن شهرستان چوانرود است در گفت‌وگو با «جوان» از همین تجربه متفاوتش صحبت می‌کند، از کلاسی که با ایده خلاقانه‌اش، حالا به محیطی زنده و پر نشاط تبدیل شده‌است.

چه شد که تصمیم گرفتید آموزش را با بازی ترکیب کنید و به دانش‌آموزان ارائه دهید؟

از همان هفته‌های اول سال تحصیلی و شروع کارم، احساس می‌کردم روند کلاس به درستی پیش نمی‌رود. بچه‌هایی حوصله، بی‌انرژی و بی‌علاقه بودند. برخی غیبت می‌کردند، برخی دیگر تکلیف را انجام نمی‌دادند. فضای کلاس بیشتر به یک محیط خشک و خسته کشیده شبیه بود تا جایی برای یادگیری، رشد و لذت بردن.

می‌خواستم کلاس درسم پر از شور، پویایی و زندگی باشد و وقتی دیدم شیوه‌های متداول آموزشی پاسخ نمی‌دهد، به این نتیجه رسیدم که باید فضا را تغییر دهم. باید یادگیری را به سمتی می‌بردم که برای دانش‌آموزان آشنا و دلنشین باشد و چه چیزی نزدیک‌تر به دنیای آنها از بازی؟

از آنجا بود که طراحی بازی‌هایی را آغاز کردم که در دلش هم آموزش بود، هم تحرک، هم خنده و هم رقابت. جالب اینجاست که به مرور دیدم همان دانش‌آموزانی که پیش‌تر بی‌تفاوت بودند، دیگر با انرژی وارد کلاس می‌شدند، دست‌شان را بالا می‌آوردند و داوطلب می‌شدند، با یکدیگر همکاری می‌کردند و مهم‌تر از همه، به مرور زمان اعتماد به نفس‌شان رشد می‌کرد.

در آن زمان به عینه به من ثابت شد که بازی صرفاً سرگرمی نیست، بلکه پلی است میان آموزش و دنیای کودکان؛ که هنوز در قلب بچه‌هایمان زنده است. پلی که اگر درست ساخته شود، می‌تواند یادگیری را از ذهن به دل‌شان برساند.

پس برای همین است که دیگر آموزش سنتنی پاسخگوی دانش‌آموزان امروزی نیست؟

دانش‌آموزان امروز، به‌ویژه پسرها، دنیایی متفاوت از نسل‌های گذشته دارند. دیگر نمی‌توان از آنها انتظار داشت ساعت‌ها بی‌حرکت بنشینند و صرفاً شنونده باشند. ذهن آنها پر از انرژی، کنجکاوی و نیاز به تحرک است. بازی می‌خواهند، رقابت را دوست دارند و زمانی‌با آموزش ارتباط برقرار می‌کنند که یادگیری برایشان جذاب، معنادار و ملموس باشد.

زمانی که دیدم حتی دانش‌آموزان کلاس سوم، باوجود سن پایین‌شان، دچار بی‌انگیزگی و خستگی شده‌اند، فهمیدم که روش‌های سنتی دیگر کارایی لازم را ندارند. به همین دلیل فضای کلاس را تغییر دادم؛ فعالیت‌های گروهی، طراحی و بازی را وارد روند آموزش کردم، از همه مهم‌تر اینکه به خود دانش‌آموزان نقش فعال دادم. کم‌کم دیدم رفتارهای بچه‌ها تغییر کرد، همکاری‌ها بیشتر شد، انگیزه بر گشت و کلاس درس برایشان تبدیل به محیطی خواستنی شد. به باور من، آموزش امروز باید در کنار دانش‌آموزان باشد، نه در مقابل آنها. باید همراهشان شود، با آنها بازی کند، بهشان فرصت دهد تا خود را بروز دهند و فرآیند یادگیری نقش فعال ایفا کنند. در غیر این صورت، تنها جسم‌شان در کلاس حضور دارد، نه دل و ذهنشان.

گفت‌وگوی «جوان» با معلمی که بازی را به ابزار نوین تعلیم و تربیت تبدیل کرد

بچه‌ها باید به خودشان برسند، نه به محفوظات کتاب!

عادل باخدا | ایرنا

اولین بازی آموزشی که طراحی یا اجرا کردید، چه بود؟ و دانش‌آموزان در واکنش به آن چه کار کردند؟

اولین بازی آموزشی که طراحی کردم، مربوط به درس «قارن» در ریاضی می‌شد؛ موضوعی که برای برخی از دانش‌آموزان مبهم و بی‌جاذبه بود و برای همین تصمیم گرفتم با طراحی یک بازی، مفاهیم را برایشان ملموس‌تر و لذت‌بخش‌تر کنم. با استفاده از چسب رنگی، کف کلاس را به صورت شطرنجی تقسیم کردم و یک خط تقارن روی زمین کشیدم. سپس شکل‌هایی از مقوای رنگی ساختم که بچه‌ها باید قرینه‌شان را پیدا می‌کردند و در جای درست قرار می‌دادند. اجرای تمام و کمال بازی با خود دانش‌آموزان بود؛ یعنی آنها در تبحر به‌مان بود، واکنش بچه‌ها فراتر از انتظارم بود. برق چشمانشان، اشتیاقی که برای شرکت در بازی نشان دادند و تلاش آنهايي که پیش‌تر نسبت به ریاضی بی‌علاقه بودند، برایم بسیار دلگرم‌کننده شد. همانجا بود که اینکه بازی می‌تواند دروازه‌ای به سوی درک عمیق‌تر و انگیزه بیشتر بچه‌ها باشد.

بازی‌ها را چگونه طراحی می‌کنید؟ این ایده‌ها از کجا می‌آید؟
طراحی بازی‌های آموزشی برای من ترکیبی است از خلاقیت، شناخت عمیق از دنیای کودکان و گوش سپردن به صدای درونی‌ام. همیشه وقتی می‌دیدم دانش‌آموزان نسبت به مفهومی بی‌تفاوت‌اند یا تمرکزشان را از دست داده‌اند، از خود می‌پرسیدم اگر من به جای آنها بودم، چطور می‌توانستم بهتر یاد بگیرم؟ بسیاری از ایده‌ها در دل کلاس شکل می‌گیرند و درست وقتی دانش‌آموزی سؤال می‌پرسد و احساس می‌کنم باید فهم درس برایش با بازی اتفاق بیفتد. برخی دیگر از خاطراتم است. از یک بازی دوران کودکی گرفته تا یک فعالیت گروهی در فضای مجازی یا حتی یک مسابقه تلویزیونی!

اصل اساسی برای من در طراحی بازی، این است که بازی همزمان باید آموزشی، ساده در اجرا و متکی بر مشارکت فعال دانش‌آموزان باشد. بسیاری از بازی‌هایی که طراحی کرده‌ام، تنها با وسایلی ساده چون کاغذ رنگی، چسب چوب، چوب بستنی یا حتی یک جعبه‌خالی ساخته‌شده، اما همین وسایل ساده، توانسته حال و هوای کلاس را به کلی دگرگون کنند.

کدام بازی که طراحی کردید بیشترین از بقیه موفق بود؟ دلیل موفقیتش چه بوده‌است؟
در میان تمام بازی‌هایی که در کلاس اجرا کردم، بازی «هفت‌خانه ضرب» بدون شک موفق‌ترین و اثرگذارترین تجربه من بود. این بازی هم به درک بهتر مفاهیم کمک می‌کرد و هم از نظر هیجانی و مشارکت، بچه‌ها را کاملاً درگیر می‌ساخت.

ریاضی، به‌ویژه جدول ضرب، برای بسیاری از دانش‌آموزان (به‌خصوص پسرها،) مفهومی دشوار و گاه ترسناک است، اما وقتی همین مفاهیم را در قالب بازی، حرکت، رقابت،

نظم کلاس را به هم می‌زنند، یک مسئولیت خاص در یافت می‌کنند، مثلاً مسئول شمارش امتیاز، یا یادآوری مراحل بازی. وقتی احساس کنند ضرب را برای بچه‌ها قابل‌فهم و لذت‌بخش کنیم، ساعت ۴ یا صبح بود که یک‌دفعه ساختار بازی هفت‌خانه به ذهنم رسید؛ از ترس اینکه با صبح فراموش‌ش‌کنم، بلافاصله بلند شدم و همه مراحل را یادداشت کردم! این بازی از هفت مرحله تشکیل می‌شود؛ هم هر مرحله چالشی متفاوت و مرتبط با ضرب داشت؛ از خواندن شعر و پاسخ سریع در زمان محدود گرفته تا حل پازل، مسابقه با تاس، دنبال‌کردن رد پا و در نهایت، «خانه هفتم» که یک گردونه جایزه بود و نفس همه را بند می‌آورد؛ بچه‌ها به‌شدت درگیر این بازی می‌شدند؛ شادی، دقت، همکاری، رقابت و یادگیری نیز، همزمان با هم اتفاق می‌افتاد. حتی دانش‌آموزان کمرو یا گوشه‌گیر هم در این بازی فعال بودند و این موفقیت‌کار را نشانم می‌داد.

با بچه‌های پر جنب‌وجوش تر چگونه کنار می‌آیید؟ چون با ورود بازی به کلاس، فضای کلاس هیجانی‌تر می‌شود.

سؤال بسیار خوبی پرسیدید چون واقعاً با ورود بازی به کلاس، فضای آن پر جنب‌وجوش‌تر و هیجانی‌تر می‌شود. به‌ویژه در کلاس‌هایی که دانش‌آموزان فعال‌تر و پرتوان‌تری دارند، اما به باور من، همین هیجان اگر به درستی هدایت نشود، به جای آنکه مزاحم یادگیری باشد، می‌تواند به نیروی محرک آن تبدیل شود. من با دانش‌آموزان پر جنب‌وجوش مقابله نمی‌کنم، بلکه برایشان مسیر تعریف می‌کنم. در هر بازی برای همه نقش در نظر می‌گیرم. مثلاً اینکه فرصت تدریس محدود است، حتی پرتوان‌ترین دانش‌آموزان، که گاهی

حجم کتاب‌ها بالاست و مدیریت کلاس زمان زیادی می‌طلبد. در نتیجه بعضی همکاران ترجیح می‌دهند کمتر سرای بازی بروند، اما به نظر من می‌توان با طراحی‌های هوشمندانه، بین بازی و آموزش تعادل برقرار کرد. به‌مورد خانواده‌ها، روند مشابهی وجود داشت. در ابتدا کمی تردید بود، ولی وقتی دیدند فرزندشان با ذوق و اشتیاق از کلاس با یادگیری صحبت می‌کند، انگیزش را با علاقه کاهش پیدا می‌کند. پیش از آغاز هر بازی هم با بچه‌ها درباره نظم صحبت می‌کنم. می‌گویم که «بازی بدون نظم یعنی شکست» وقتی این نکته را در قالب رقابت بیان می‌کنم، به‌ویژه پسرها خیلی خوب درک می‌کنند، چراکه نمی‌خواهند بازی را از دست بدهند.

به‌مجموع، با دانش‌آموزان پر جنب‌وجوش با مشارکتی در دادن جایگاه، توانستم تعامل مؤثری داشته باشم. به باور من، بازی فقط ابزار یادگیری نیست، بلکه یک ابزار مهم برای تربیت نیت هست.

مدیر مدرسه و خانواده‌ها چه واکنشی نسبت به این شیوه آموزشی شما داشتند؟

ابتدای مسیر، طبیعی بود که با تردید و گاه حتی نگرانی به این روش نگاه کنند. ورود بازی به کلاس برای بعضی‌ها به معنای کاهش جدیت و افزایش بی‌نظمی بود، اما خیلی زود نتایج خود را نشان داد. مدیر مدرسه و همکاران وقتی دیدند دانش‌آموزانی که قبلاً بی‌انگیزه و کم‌تحرک بودند، حالا با اشتیاق در کلاس حاضر می‌شوند، در فعالیت‌ها مشارکت دارند و یادگیری برایشان لذت‌بخش شده، به تدریج از این رویکرد حمایت کردند. حتی در جلسات آموزشی، گاهی از من خواسته می‌شود که برخی بازی‌ها را به توضیح بدهم تا دیگر همکاران هم استفاده کنند.

از نظر معلمان، البته نگرانی‌هایی هم هست؛ مثلاً اینکه فرصت تدریس محدود است، اما نتایج کار من، دفاع خوبی در برابر برخی مخالفت‌هاست.

آیا تا به حال پیش آمده که بازیای نتیجه ندهد یا کلاس به کنترل خارج شود؟ در چنین موقعیتی چه می‌کنید؟
بله، قطعاً. طبیعی است که همیشه همه چیز به‌طور نامیه پیش نرود. گاهی پیش آمده که بازی‌ای آن‌طور که انتظار داشتم مؤثر نشود یا به دلیل هیجان زیاد، کلاس از حالت تعادل خارج شود. بلاخره با کودکان سرکار داریم؛ سرشار از انرژی، شور و هیجانند.

و در پایان، آرزوی شما برای آینده آموزش رسمی کشور چیست؟

آرزوی من برای آینده آموزش رسمی کشور این است که مدرسه‌ها دوباره به جایی دوست‌داشتنی تبدیل شوند؛ جایی که بچه‌ها با شوق بروند، با خنده یاد بگیرند و با حس خوب به خانه برگردند.

دوست دارم فضای آموزش از حالت صرفاً درسی و سخت فاصله بگیرد و به سمت یاد دادن مهارت‌های زندگی، روابط انسانی، شادی، مسئولیت‌پذیری و خلاقیت حرکت کند. مدرسه باید جایی باشد که کودک از نظر معلمان، البته نگرانی‌هایی هم هست، به خودش را کشف کند و به خودش برسد، نه به محفوظات کتب درسی.

آرزو دارم معلمان این مرز و بوم، آزادی عمل بیشتری داشته باشند، دیده شوند، حمایت شوند و بتوانند نوآوری کنند. و آموزش، برای همه‌ی کودکان این سرزمین (فارغ از هر شرایطی) منصفانه، مهربان و انسانی باشد.

امیدوارم روزی برسد که با افتخار بگوییم «در مدرسه، بچه‌هایمان فقط درس نمی‌خوانند، بلکه زندگی را یاد می‌گیرند.»

سلامت اجتماعی محله‌محور «با سلام»

رئیس سازمان بهزیستی کشور از آغاز به کار طرح سلام در راستای سلامت اجتماعی محله‌محور خبر داد.

سیدجواد حسنی، رئیس سازمان بازرسی کشور با استناد به مطالعاتی روی ۲۸ کشور در دنیا اظهار کرد: در این ۲۸ کشور غالباً مدارس، مکان قدرت مردم شدند. مدرسه جعبه سیاه جامعه است و امروز جامعه ما از دیروز مدارس و فردای جامعه‌ما از امروز مدارس می‌گذرند. در آمریکا ۵ هزار مدرسه در خدمت محلات هستند که دولت در مدرسه خدمات مشاوره عمومی، تغذیه و حمایت از خانواده را ارائه می‌دهد.

حسینی گفت: اگر قرار است محله‌محوری شکل گیرد به یک مکان نیاز داریم و مدرسه، مکان این کار است. در حال حاضر در اهواز، سهندج، مشهد، شاهین شهر و فراوان کلیت طرح «سلام» مطرح شد و بلافاصله رنسای آموزش و پرورش برای آغاز این طرح اعلام آمادگی کردند. البته این کار برای استمرار هنوز نیازمند قواعد و آیین‌نامه‌ها است، زیرا مدرسه نباید محیطی با فعالیت‌های گوناگون باشد و باید در آن فعالیت‌های کیفی اثربخش در ساعات غیرمدرسه با تأمین نیازهای مدرسه ارائه شود.

به گفته وی، در طرح سلام سه فعالیت اولیه را شکل خواهیم داد؛ در مدرسه با همت معاونت توانبخشی بهزیستی طرح CBR شهری را جهت توانمندسازی و توانبخشی مبتنی بر جامعه در دستور کار قرار خواهیم داد. همچنین با همت مرکز توانمندسازی و اشتغال سازمان برای همه جوانان و کودکان این محل در طرح استعدادیابی، غربالگری، مهارت آموزی و اشتغال منظر قرار دارد و همچنین طرح سلامت، توانمندسازی، آموزش و نشاط همراه با هنر را برای سالمندان خواهیم داشت و تعاونی محله‌محور و باشگاه کارآفرینان به مدد این طرح خواهند آمد.

وی بیان کرد: ان‌شاءالله بتوانیم رویکرد دسترس‌پذیر، محله‌پذیر، توانمندسازان، پیشگیرانه، مشارکت‌جویانه، اجتماعی‌سازانه و تلفیق‌گرایانه خدمات دولت را در بطن محلات با حضور تسهیلگران محلی و اماکن مدرسه به پیش ببریم.

وی تصریح کرد: فقط در بهزیستی ۱۲۰ هزار تسهیلگر داوطلب متخصص داریم. ۱۱ هزار گروه داوطلب توانمند در خدمت محله و با مردم محله و تشکیلات محله وجود دارد. در همین رابطه، یعقوب رستمی معاون تعاون وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی از فعالیت نخستین تعاونی محله‌یار خبر داد. به گزارش اسپنا، وی گفت: بعد از تأکید رئیس‌جمهور مبنی بر اینکه محلات باید در گیر مسائل اقتصادی، اجتماعی و حتی سیاسی خود شوند و از طریق مشارکت محلی امور و مشکلاتشان را بررسی و حل کنند، سازمان بهزیستی کشور طرح سلام را پیشنهاد داد. وی افزود: در شرایط خاص مانند دوران جنگ تحمیلی، زلزله یا سایز بحران‌ها مردم همواره پای کار بوده و کمک کرده‌اند؛ بر همین اساس طرح سلام به گونه‌ای طراحی شده که در قالب تعاونی‌های اجتماعی، آموزشی و اقتصادی را در این قالب ساماندهی و ارائه کرد. رستمی ادامه داد: اساسنامه این طرح تنظیم شده و بر اساس جلسات مکرر با سازمان بهزیستی، خدمات مورد نیاز در قالب طرح جمع‌آوری و به آنها ارائه شده‌است. در همین راستا، نخستین تعاونی محله‌یار در منطقه ۴ تهران کلید خورد که مراحل ثبت آن در حال انجام است و امروز نیز موافقت‌نامه آن رونمایی شد.

معاون تعاون وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی تصریح کرد: با توجه به اینکه این هفته، هفته تعاون است، خواستیم نخستین تعاونی محله‌یار در قالب طرح سلام در همین ایام رونمایی شود. از این پس، سایر محلات نیز می‌توانند با تشکیل مجامع مردمی در زمینه‌های آموزشی، اجتماعی و اقتصادی، کار را آغاز کنند و ما در ادارات کار آماده پشتیبانی از آنها هستیم. وی گفت: ثبت تعاونی‌ها از طریق سامانه هوشمند تعاون انجام می‌شود و طرف یک روز اقدامات ابتدایی صورت می‌گیرد. پس از تکمیل مراحل، متقاضیان برای دریافت موافقت‌نامه اصولی به اداره کار مراجعه می‌کنند و فرآیند ثبت رسمی به سرعت انجام خواهد شد.

مترویی تهران در هفته اول مهر برای دانش‌آموزان و دانشجویان رایگان است

قائم‌مقام عملیات شرکت بهره‌برداری متروی تهران و حومه با اشاره به اینکه به دانشجویان و دانش‌آموزان در هفته اول به صورت رایگان خدمات‌رسانی می‌شود، گفت: این مسافران در تمام ایستگاه‌ها می‌توانند با خوداظهاری رایگان از گیت‌ها عبور کنند.

رضا حشمتی، قائم‌مقام عملیات شرکت بهره‌برداری متروی تهران و حومه با اشاره به تمهیدات شرکت متروی تهران برای آغاز سال تحصیلی جدید تصریح اظهار کرد: با توجه به آغاز سال تحصیلی جدید و افزایش حجم سفرهای درون شهری، شرکت بهره‌برداری متروی تهران در راستای نقش حیاتی‌اش در جابه‌جایی مسافران رانامه‌ری‌های لازم را انجام داده‌است.

وی ادامه داد: در بحث نگهداری، بازسازی و اورا هل ناوگان متحرک سسمی کرده‌ایم و با همین ظرفیت بیشتر مقدار قطار با فاصله پنج دقیقه در خطوط اصلی یک و ۴ و در خطوط ۷ و ۶ مترو با فاصله حدود ۱۲ دقیقه به مسافران خدمات‌رسانی می‌شود؛ این مسافران در تمام پیش‌بینی شده و اگر نیاز باشد، در زمان پیک‌ها این قطار را وارد خط‌ها می‌کنیم. قائم‌مقام عملیات شرکت بهره‌برداری متروی تهران و حومه اعلام کرد: مثل سال‌های گذشته به دانشجویان و دانش‌آموزان در هفته اول به صورت رایگان خدمات‌رسانی می‌شود؛ این مسافران در تمام ایستگاه‌ها می‌توانند با خوداظهاری رایگان از گیت‌ها عبور کنند.

حشمتی خطاب به مسئولان آموزش و پرورش و آموزش عالی گفت: اگر همراهی صورت بگیرد برای یک سال دانشجویان و دانش‌آموز کارت نیمه‌بها هم می‌کنیم. وی همچنین عنوان کرد: شروع حرکت قطار متناسب با اطلاعیه‌های دولت است و طبق آخرین اطلاعیه ساعت حرکت قطارها ۴:۳۰ است و به محض اینکه دولت این را تغییر دهد حرکت قطارها را به ساعت ۵:۳۰ تغییر می‌دهیم.

■ شهردار تهران با بیان اینکه بیش از ۶۲ میلیون نفر در کشور در معرض پدیده گرد و غبار هستند، گفت: می‌توانیم با هم‌افزایی ملی و اراده جمعی این تهدید را به نقطه قوت تبدیل کنیم تا شهرهای ما آیند سالم‌تری برای نسل‌های بعدی داشته باشند.

■ معاون درمان وزارت بهداشت گفت: در حوزه خدمات، زیبایی و دندانپزشکی شایع‌ترین دلایل مراجعه بیماران خارجی به کشور هستند، خدمات تشخیصی و غربالگری نیز در رتبه بعدی بیشترین خدمات ارائه شده قرار دارند.

■ بر اساس جدیدترین تصویر ناسا از دریاچه ارومیه، نگین آبی شمال غرب ایران به طور کامل خشک شده و دیگر اثری از یک دریاچه در تصویر هوایی دیده نمی‌شود.

■ مدیر ستاد دیه استان تهران با اشاره به آغاز پویش «به عشق پیامبر می‌بخشم»، گفت: اکنون ۲ هزار زندانی به‌دکار نیازمند جرائم غیر عمد در استان تهران با ارقام بدهی پایین می‌توانند آزاد شوند و این آزادی در گروی استفاده از ظرفیت‌های مردمی و کمک‌های خیرین است.